

فقه روزه

تأليف:

محمد محمود اوزی

این کتاب از سایت کتابخانه عقیده دانلود شده است.

www.aqeedeh.com

book@aqeedeh.com

آدرس ایمیل:

سایت های مفید

www.aqeedeh.com

www.islamtxt.com

www.ahlesonnat.com

www.isl.org.uk

www.islamtape.com

www.blestfamily.com

www.islamworldnews.com

www.islamage.com

www.islamwebpedia.com

www.islampp.com

www.videofarda.com

www.nourtv.net

www.sadaiislam.com

www.islamhouse.com

www.bidary.net

www.tabesh.net

www.farsi.sunnionline.us

www.sunni-news.net

www.mohtadeen.com

www.ijtehadat.com

www.islam411.com

www.videofarsi.com

بسم الله الرحمن الرحيم
فهرست مطالب

۳.....	حکم روزه در اسلام:
۴.....	فضیلت ماه مبارک رمضان:
۵.....	فضیلت روزه:
۷.....	فضیلت قیام و تراویح:
۹.....	اعمالی که شایسته است در ماه مبارک بر آن تأکید شود:
۱۰.....	مسایلی در مورد روزه:
۱۴.....	اذکار صحیح شبانه روز:

بسم الله الرحمن الرحيم

حکم روزه در اسلام:

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمداً عبده ورسوله ...

روزه یکی از ارکان و مبانی بزرگ اسلام است، خداوند می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [البقرة: ۱۸۳].

«ای کسانی که ایمان آورده‌اید، روزه بر شما فرض شده همچنان که بر امتهای قبل از شما فرض شده تا پرهیزکار شوید».

و می‌فرماید: ﴿فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ﴾ [البقرة: ۱۸۵].

«پس کسی که از شما در ماه رمضان حاضر باشد باید روزه بگیرد».

پیامبر ﷺ می‌فرماید: «بَنَى الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَحَجِّ الْبَيْتِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ».

«اسلام بر پنج بنا استوار است، شهادت دادن به اینکه نیست معبودی که شایسته پرستش باشد بحق مگر الله و اینکه محمد فرستاده خداست و بر پا داشتن نماز و دادن زکات و حج خانه خدا نمودن و روزه رمضان گرفتن».

همه علماء متفقند که روزه ماه مبارک رمضان واجب است و اگر فردی وجوب آن را انکار نماید و یا مسلمانان را در مورد روزه رمضان به شک و تردید بیندازد و آن را به باد مسخره گیرد از اسلام خارج می‌شود، که این به معنی تکذیب خدا و پیامبر می‌باشد، به چنین شخصی باید دستور داده شود که توبه کند و در صورتی که از توبه سرباز زند مرتد

شناخته خواهد شد و باید توسط حاکم اعدام و بدون انجام مراسم اسلامی در مورد او، خارج از مقابر مسلمین دفن شود تا بوی تعفن او مسلمانان را آزار ندهد.

فضیلت ماه مبارک رمضان:

رمضان موسمیست بزرگ که ثواب اعمال در آن زیادتیر و دروازه‌های خیر برای طالبان آن گشوده می‌گردد، رمضان ماه خیر و برکت و انفاق است. در قرآن از این ماه به نام هدایت کننده مردم یاد شده، اول آن رحمت، وسط آن آمرزش و آخر آن آزادی از آتش جهنم است. احادیث زیادی در بزرگی این ماه وارد شده، در صحیح بخاری و مسلم آمده است که پیامبر ﷺ فرمود: چون رمضان فرا رسد دروازه‌های بهشت باز شده و دروازه‌های دوزخ بسته می‌شود و شیاطین به زنجیر کشیده می‌شوند.

و چون اعمال خیر در این ماه زیاد می‌شود، و همچنین برای تشویق به انجام اعمال صالح دروازه‌های بهشت باز می‌گردد و برعکس چون اهل ایمان کمتر مرتکب گناه می‌شوند شیاطین به زنجیر کشیده می‌شوند و نمی‌توانند همچون دیگر ماهها به اهداف خود دست یابند.

خداوند پنج چیز را در ماه مبارک رمضان از خصوصیات امت اسلامی قرار داده است که عبارتند از:

۱- خوشبو بودن دهان روزه دار نزد خدا که در اثر خالی بودن معده به وجود می‌آید و مردم آن را ناپسند می‌دانند که این نزد خدا از بوی مسک نیز بهتر است؛ زیرا که در اثر عبادت خدا پدید آمده، و هرچه ناشی از طاعت و عبادت خدا باشد نزد پروردگار محبوب است و خداوند خوبتر و بهتر از آن را به عبادت کننده می‌دهد.

۲- استغفار ملائکه برای روزه داران تا هنگام افطار شان، ملائکه‌هایی که معصوم و مکرمند، راستی که این ملائکه‌های معصوم و مکرم قابلیت آن را دارند که دعایشان در حق روزه داران قبول شود و این خود دلالت بر بلند قدر بودن روزه داران می‌نماید.

۳- خداوند هر روز بهشت خود را زینت می‌دهد و می‌فرماید: چیزی نمانده که بندگان نیکوکارم مشقت را از دوش بر افکنند و بسوی تو آیند. مشقت یعنی مشقت دنیا. خداوند هرروز بهشت را زینت می‌دهد تا بندگان را برای رسیدن بدان تشویق نماید.

۴- در این ماه مبارک شیاطین به زنجیر کشیده می‌شوند و مانند دیگر ماهها نمی‌توانند به اهداف خود برسند و این از فضل خدا بر بندگان صالح می‌باشد که دشمنشان را زندانی کرده لذا ما مشاهده می‌کنیم که پرهیزکاران در این ماه نسبت به ماههای دیگر بیشتر رغبت به انجام اعمال خیر و دوری از گناه را از خود نشان می‌دهند.

۵- خداوند در آخرین شب این ماه مبارک گناهان امت محمد ﷺ را می‌آمرزد بشرط اینکه حق این ماه مبارک مانند نماز و روزه را به جای آورده باشد. پس ماه مبارک رمضان برای کسیکه از گناهان دوری نماید و مشغول طاعت و عبادت شود نعمتیست بس بزرگ که شایسته است آنرا غنیمت شمارد.

فضیلت روزه:

روزه یکی از بهترین عبادات است؛ زیرا عبادتیست که بر همه امتها فرض گشته است خداوند می‌فرماید: يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ ﴿۱۸۳﴾ [البقرة: ۱۸۳].

«ای کسانی که ایمان آورده اید روزه بر شما فرض شده همچنانکه بر امتهای قبل از شما فرض شد تا پرهیزکار شوید».

واجب شدن روزه بر همه امتها دلالت بر عظمت و ارزشمند بودن این عبادت می‌کند، و اینکه روزه دارای ثواب و اجر بزرگی است. یکی از فضایل روزه بخشایش گناهان است. در صحیح بخاری و مسلم از ابوهریره روایت شده است که پیامبر ﷺ فرمود: «مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ». «کسی که رمضان را در

حال ایمان و اخلاص روزه بگیرد گناهان گذشته‌اش آمرزیده می‌شود». یعنی اینکه هیچ شکی در وجوب روزه و اجر و ثواب آن بدل راه ندهد و کراهیتی از وجوب روزه در دل نداشته باشد. خداوند در بین سایر عبادات روزه را مختص خود قرار داده است، در حدیث قدسی می‌فرماید:

«فَأَنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ». «روزه برای من است و من پاداش آن را می‌دهم». زیرا که اخلاص در روزه ظهور می‌کند، که روزه سرّیست بین بنده و پروردگارش و هیچ کس جز خدا و روزه دار از آن اطلاع پیدا نمی‌کند، شخص روزه دار در جای خلوت به خوردنی و نوشیدنی دست می‌یابد و از آن امتناع می‌کند زیرا که می‌داند خدا از او مطلع است. و از جمله فضایل روزه این است که فقط خداوند مقدار اجر و ثواب آن را می‌داند و بس؛ زیرا که خداوند در حدیث قدسی که ذکر شد فرمود:

«وَأَنَا أَجْزِي بِهِ». من ثواب آن را می‌دهم و اندازه آن را ذکر نکرد و چون در روزه بردباری و مشقت وجود دارد اجر آن بی‌حساب است، خداوند می‌فرماید: ﴿إِنَّمَا يُؤْفَى الصَّابِرُونَ أَجْرُهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ [الزمر: ۱۰]. «هر آینه به بردباران اجر بی‌حساب داده می‌شود».

یکی از فضایل روزه آن است که روزه همانند سپریست که بنده مومن با آن آتش جهنم را از خود دور می‌کند. رسول اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «روزه سپریست (در مقابل دوزخ یا گناهان) و چون یکی از شما روزه باشد پس ناسزا نگوید و فریاد نکشد و با کسی درگیر نشود».

آن دو سُروری که روزه دار از آن برخوردار است نیز از جمله فضایل روزه است پیامبر صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «برای روزه دار دو سرور است که بدان شاد می‌گردد، چون افطار کند از افطارش خوشحال می‌شود و هنگام ملاقات با پروردگارش به روزه‌اش شاد می‌گردد.» اما خوشحالی او هنگام افطار به این دلیل است که از فضل خدا توانسته عبادت روزه را که از بهترین عبادات است به اتمام رساند، این موفقیت در حالی است که عده

زیادی از آن محروم گشته‌اند. و اما خوشحالی او هنگام ملاقات با پروردگارش برای این است که اجر و ثواب خود را درحالی که شدیداً بدان احتیاج دارد کاملاً نزد خداوند می‌یابد که در این حال به روزه‌اش شادمان می‌شود.

و از جمله فضایل روزه شفاعت روزه دار برای روزه داران در روز قیامت است، از عبدالله بن عمر بن روایت شده است که پیامبر ﷺ فرمود: «روز قیامت روزه و قرآن شفاعت بنده می‌کنند، روزه می‌گوید پروردگارا خوراک و شهوت را از او منع کردم پس مرا شافع او گردان و قرآن می‌گوید: خواب شب را از او گرفتم پس مرا شافع او گردان، پس هر آندو شفاعت می‌کنند».

آنچه ذکر شد جزئی از فضایل روزه بود که تا انسان روزه را بطریقه صحیح و همراه با آداب آن و تقوا انجام ندهد آن فضایل نصیبش نمی‌گردد. پس کوشش کنیم تا روزه را بطریقه صحیح به انجام رسانیم.

فضیلت قیام و تراویح:

خداوند بندگان خود را به واجباتی مکلف نموده که جایز نیست در آن کوتاهی ورزند و به اضافه واجبات، آنها را به مستحباتی تشویق نموده است تا اعمالشان کاملتر شود و بیشتر به خدای عزّ وجلّ تقرّب یابند. از جمله اعمال اضافه بر واجب نماز شب است. خداوند بر پا دارندگان این نماز را می‌ستاید و می‌فرماید:

﴿وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَمًا﴾ [الفرقان: ۶۴].

«و از بندگان خدا کسانی هستند که شب را در حال سجده و قیام برای پروردگارشان احیا می‌کنند».

و پیامبر ﷺ می‌فرماید: «بهترین نماز بعد از نماز فرض نماز شب است». و می‌فرماید: «ای مردم! آشکارا سلام کنید و خوراک بدهید و هنگامی که مردم خوابند نماز گذارید که به سلامتی به بهشت وارد می‌شوید».

و نماز شب (قیام) در ماه مبارک رمضان از فضیلت و امتیاز خاصی برخوردار است. پیامبر ﷺ می‌فرماید: «مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ». «کسی که قیام رمضان را از روی ایمان و اخلاص بجای بیاورد گناهان گذشته‌اش آمرزیده می‌شود». «ایماناً» یعنی این که ایمان به اجر و ثواب برای برپاکنندگان این نماز داشته باشد و احتساباً یعنی نماز شب را ریا کارانه نخواند بلکه برای حصول اجر و ثواب باشد. وقت نماز شب بعد از نماز عشاء شروع می‌شود و تا اول فجر ادامه می‌یابد. بر این اساس نماز تراویح نیز شامل نماز قیام است که مؤمن باید عاقل باشد و این فرصت بزرگ را غنیمت شمارد.

- چون نماز تراویح را طولانی می‌خواندند و بعد از چهار رکعت کمی به استراحت می‌پرداختند لذا این نماز به تراویح مشهور شد و اولین کسی که نماز تراویح را با جماعت در مسجد برگزار کرد پیامبر ﷺ بود. و چون شب‌های بعدی مردم زیاد به این نماز روی آوردند پیامبر از اینکه مبدا این نماز بر امتش فرض شود شب سوم یا چهارم برای نماز حاضر نشدند.

علماء در مورد عدد رکعات نماز تراویح اختلاف نظر دارند، بعضی از احادیث دلالت می‌دهد که نماز تراویح همراه با وتر سیزده رکعت است و بعضی از مسلمین بیست و سه رکعت و بعضی دیگر بیشتر از آن را می‌خوانند، صحیح‌ترین روایت در این مورد روایت امام بخاری از ام المومنین عایشه رضی الله عنها است که از ام المومنین درباره کیفیت نماز پیامبر ﷺ در ماه مبارک رمضان سوال شد و فرمودند: پیامبر ﷺ در رمضان و غیر رمضان از یازده رکعت بیشتر نمی‌خواندند، اما مهم به آرامی خواندن نماز تراویح و رعایت خشوع در آن است، مسلمانان اوایل نماز تراویح را بسیار طولانی می‌خواندند.

سائب ابن یزید رضی الله عنه می‌گوید: قرائت امام به صدها آیه می‌رسید و تاجایی به طول می‌انجامید که با عصا می‌ایستادیم. و این خلاف چیزیست که امروزه مشاهده می‌کنیم، نماز تراویح را چنان به سرعت می‌خوانند که نه تنها سنتهای نماز را به جا نمی‌آورند بلکه

آرام گرفتن که از ارکان نماز است نیز ترک می‌شود. علماء رحمهم الله گفته‌اند: سرعت امام تا اندازه‌ای که جماعت نتواند سنن نماز را بجای آورد مکروه است چه رسد که امام رکن نماز را که ترک آن باعث بطلان نماز می‌شود نیز بجای نیاورد. پس سعی کنیم نماز تراویح را در مساجد برگزار کنیم که امام نماز را به آرامی و با آداب و سنن بجای می‌آورد و برای انجام این نماز پر برکت حریص باشیم و شبهای رمضان را به لغو و انجام کارهای بیهوده ضایع نکنیم.

اعمالی که شایسته است در ماه مبارک بر آن تأکید شود:

- ۱- قرائت قرآن کریم در این ماه از امتیاز خاصی برخوردار است؛ زیرا که تمامی قرآن در این ماه از لوح محفوظ به آسمان دنیا نازل شده و پیغمبر ﷺ هر سال یک بار قرآن را در ماه مبارک رمضان با جبرئیل علیه السلام مدرسه^۱ می‌کرد و در سال آخر از عمرش دوبار مدرسه نمود. مسلمانان اوایل در این ماه مبارک زیاد به تلاوت قرآن مشغول می‌شدند.
- ۲- امام مالک رحمه الله تدریس را ترک می‌نمود و به قرآن مشغول می‌شد، قتاده و ابراهیم نخعی در رمضان هر سه شب یکبار قرآن را ختم می‌کردند.
- ۳- صدقه دادن: در صحیح بخاری و مسلم از ابن عباس رحمه الله روایت شده است که رسول الله ﷺ سخی‌ترین مردم بود، و در رمضان هنگامی که جبرئیل علیه السلام با او دیدار می‌نمود از هر وقت دیگر بخشنده‌تر بود.
- ۴- اعتکاف نمودن در مسجد: یعنی نشستن در مسجد برای طاعت و عبادت خدا، پیامبر ﷺ ده روز آخر رمضان را اعتکاف می‌کردند. هدف از اعتکاف مشغول شدن به ذکر خدا و حصول ثواب و رسیدن به لیلة القدر است لذا لازم است اعتکاف کننده مشغول ذکر و عبادت و قرائت قرآن شود و از صحبت‌های بیهوده بپرهیزد اما اندک

۱- یعنی اینکه جبرئیل می‌خواندند و پیغمبر گوش می‌دادند و بالعکس.

صحبتی که از ذکر و عبادت نباشد جایز است و اشکالی ندارد.

۵- نماز شب (قیام) بخصوص دهه آخر و شبهای فرد آن؛ زیرا که لیلة القدر در یکی از این شبهاست، لیلة القدر شبی است که در آن قرآن نازل شده و عبادت در آن از عبادت هزار ماه بهتر است.

مسایلی در مورد روزه:

سوال: شخصی مبتلا به مرضی است که امید به بهبود آن نیست و نمی تواند روزه بگیرد حکم شرع در مورد چنین شخصی چیست؟

جواب: شخصی که مبتلا به مرضی است که امید به بهبودی آن ندارد و نمی تواند روزه بگیرد روزه بر او واجب نیست، اما بر او واجب است که در مقابل هر روزی که روزه نگرفته یک مسکین را خوراک بدهد و آن را به دو طریق می تواند انجام دهد اول اینکه نهار یا شامی را در خانه می پزد و مساکین را دعوت می کند.

دوم اینکه خوراک را خشکه به مساکین تقدیم می کند که مقدار آن مقابل ۶۰۰ گرم برای هرمسکین از نوع خوراکی که غالباً مردم محل از آن استفاده می کنند می باشد.

سوال: آیا استفراغ نمودن در روزه مؤثر است؟

جواب: استفراغ کردن اگر عمدی باشد روزه را باطل می کند و در صورتی که عمدی نباشد به گونه ای که استفراغ بر وی غلبه کند روزه باطل نمی شود. و اگر شخصی احساس کرد که تا چند لحظه دیگر معده اش غذا را به بیرون خارج کرده و استفراغ بر او غلبه می کند در این حالت هیچگونه عکس العملی از خود نشان ندهد چون اگر به اخراج شدن غذا کمک کند روزه اش باطل می شود و اگر آن را فرو نشاند به بدنش ضرر می رساند پس بگذارد بدن کار خودش را انجام دهد در این حال اگر استفراغ بر او غلبه کرد روزه اش باطل نمی شود.

سوال: آیا برای روزه دار استعمال اسپرئی که برای تنگی نفس بکار برده می‌شود جائز است؟

جواب: استعمال اسپری برای روزه دار جایز است و روزه را باطل نمی‌کند؛ زیرا ماده‌ای که از آن خارج می‌شود بخار است و به معده نمی‌رسد.

سوال: مسافت سفری که می‌توان با آن روزه نگرفت چقدر است؟

جواب: مسافتی است که بتوان با آن نماز را قصر کرد یعنی معادل (۸۳) کیلومتر.

سوال: حکم کسی که در رمضان با همسر خود جماع کند چیست؟

جواب: چنین شخصی مرتکب گناه شده است و بر وی واجب است که برده‌ای را آزاد کند، اگر نتوانست شصت روز پی در پی روزه بگیرد و چنانکه از روزه گرفتن نیز عاجز بماند شصت مسکین را خوراک بدهد. زن نیز اگر با رضایت و بدون اکراه تسلیم شده باشد شامل حکم مذکور می‌شود.

سوال: آیا بر زن و مردی که در روز رمضان و در حال سفر جماع کنند کفاره لازم است؟

جواب: بر آنها کفاره لازم نیست چون جایز است که مسافر روزه نگیرد، حال خواه روزه را با خوردن قطع نماید یا باجماع.

سوال: آیا دانش آموزان و دانشجویان می‌توانند به خاطر امتحاناتشان روزه نگیرند؟

جواب: جایز نیست؛ زیرا که ضرورتی ندارد و می‌توانند شب به مراجعه دروس خود بپردازند.

سوال: آیا بر زنان و دخترانی که در حال عادت ماهیانه هستند روزه واجب است؟

جواب: نه تنها که روزه بر آنها واجب نیست بلکه جایز نیست روزه بگیرند و واجب است که بعد از رمضان در حالت پاکی قضا نمایند.

سوال: آیا در روز رمضان استعمال عطر جایز است؟

جواب: استعمال و بو کردن عطر در رمضان اشکالی ندارد مگر بخور که استنشاق آن

جایز نیست چونکه دودش وارد معده می‌شود.

سوال: آیا دوی غرغره روزه را باطل می‌کند؟

جواب: در صورتی که دوا پایین نرود روزه را باطل نمی‌کند.

سوال: آیا فرو بردن آب دهان و بلغم باعث بطلان روزه می‌شود؟

جواب: این عمل روزه را باطل نمی‌کند.

سوال: آیا با تزریق سوزن/پیچکاری روزه باطل می‌شود؟

جواب: تزریق سوزن بردو نوع است یک نوع که جای خوراک را می‌گیرد و انسان را

از غذا مستغنی می‌سازد، اینگونه تزریقات روزه را باطل می‌کند اما تزریقاتی که جای غذا را نمی‌گیرد و فقط به هدف علاج استعمال می‌شود روزه را باطل نمی‌کند.

سوال: آیا قطره چشم و گوش و بینی سبب باطل شدن روزه می‌شود؟

جواب: استعمال قطره‌های نامبرده در صورتی که به معده برسد روزه را باطل می‌کند

اما اگر به معده نرسد روزه را باطل نمی‌نماید گرچه طعمش را در حلق احساس کند.

سوال: آیا روزه دار می‌تواند غسل جنابت را تا بعد از اذان صبح و قبل از طلوع آفتاب

به تأخیر اندازد؟

جواب: این عمل جایز است و نقصی در روزه پدید نمی‌آورد.

سوال: پیامبر ﷺ می‌فرماید: «سحری کنید حقا که در سحریها برکت است» مقصود از

این برکت چیست؟

جواب: مقصود از برکت در این حدیث برکت شرعی و بدنیست، اما برکت شرعی

همان اطاعت از امر پیغمبر ﷺ در سحری خوردن می‌باشد و برکت بدنی در این است

که روزه دار با سحری خوردن بدن خود را برای روزه داری قوت می‌دهد.

سوال: شخصی بعد از سحری خوردن متوجه می‌شود که اشتباه کرده و سحری را بعد

از طلوع فجر خورده است حکم روزه او چیست؟

جواب: روزه‌اش صحیح است؛ زیرا که این کار عمدی نبوده است.

سوال: علامات ليلة القدر چیست؟

جواب: از جمله علامات ليلة القدر آن است که آن شب شبی است آرام و شخص مؤمن دلش آرام می‌گیرد و برای انجام کار خیر رغبت بیشتری به او دست می‌دهد و صبح ليلة القدر آفتاب صاف و بدون شعاع طلوع می‌کند.

سوال: آیا نیت هر شب، برای هر روز روزه واجب است؟

جواب: برای هر روز روزه رمضان باید از شب قبلاً نیت کرده شود و سحری خوردن خود نیت به روزه گرفتن است؛ زیرا که او برای سحری از خواب بلند نمی‌شود مگر اینکه قصد روزه داشته باشد.

سوال: زکات فطر از چه چیزی باید باشد و مقدار آن چقدر است؟

جواب: زکات فطر باید از نوع خوراکی باشد که اکثریت اهل محل از آن استفاده می‌کنند و بر هر فرد مسلمان واجب است که زکات فطر خود و فطر کسانی که مخارج آنها را عهده دار است به فقرا و مساکین بدهد، مقدار آن دو کیلو و چهل گرم است، وقت آن از غروب آفتاب روز آخر رمضان شروع می‌شود و تا نماز عید نیز ادامه دارد و به تأخیر انداختن آن تا بعد از نماز عید حرام است، در مذهب شافعی می‌توان آن را از اول رمضان اخراج نمود و تا غروب روز عید نیز ادامه دارد.

سوال: آیا سخن گفتن به حرام روزه را باطل می‌کند؟

جواب: خداوند می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [البقرة: ۱۸۳].

«ای کسانی که ایمان آورده اید روزه بر شما فرض شده همچنانکه بر امتهای قبل از شما فرض شده تا پرهیزکار شوید. پس حکمت از وجوب روزه حصول تقواست و تقوا یعنی دوری از حرام و انجام واجب. پیغمبر ﷺ می‌فرماید: «کسی که سخن دروغ و عمل به آن را ترک نکند پس خداوند تعالی نیازمند آن نیست که خوردنی و آشامیدنی خود را ترک کند».

بر این اساس دوری از حرام مانند دروغ، غیبت، خرید و فروش حرام و امثال آن نسبت به روزه دار مورد تأکید قرار گرفته است و اگر انسان در ماه مبارک رمضان از تمامی محرمات دوری کند بقیه سال نیز موفق به دوری از آنها خواهد شد. اما در مورد تاثیر سخن حرام در روزه باید بگوییم که روزه را باطل نمی‌کند اما از اجر روزه می‌کاهد و ممکن است تمامی اجر روزه را ضایع نماید.

الحمد لله الذی تتم بنعمته الصالحات و صلی الله علی نبینا محمد وآله وصحبه وسلم.

اذکار صحیح شبانه روز:

هنگام سوار شدن حیوان یا وسایل نقلیه:

۱- «بِسْمِ اللَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ، وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ لحمد لله (۳ مرتبه) الله اکبر (۳ مرتبه) سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي، فَاعْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ». [ترمذی].

«بسم الله الحمد لله، پاک است ذاتی که بدون توانایی ما این (وسیله) را برایمان مسخر ساخت و یقیناً ما بسوی پروردگارمان باز گردانیده خواهیم شد، الحمد لله (۳ مرتبه) الله اکبر (۳ مرتبه). پاک هستی تو ای پروردگار من، بر خود ستم کردم پس بیامرز مرا که یقیناً کسی گناهان را نمی‌آمرزد مگر تو».

۲) هنگام داخل شدن به مسجد اول پای راست.

«أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ». [ابوداود].

«پناه می‌برم بخداوند بزرگ و به وجه (ذات) نیکویش و به سلطه ازلیش از شیطان رانده شده. (و بعد دو رکعت نماز تحية المسجد بخواند».

«اگر کسی از شما به مسجد وارد شد ننشیند تا وقتی دو رکعت نماز بخواند». [بخاری]

۳) هنگام شنیدن اذان:

«اگر ندای اذان را شنیدید همانطور که موذن می گوید بگویید»^۱.

۴) بعد از اذان:

«اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةُ آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ»^۲.

«خداوندا! پروردگار این دعوت کامل و نماز استوار، بده به محمد صلی الله علیه و آله قربت و برتری و بر انگیز او را در مقام محمودی که وعده اش کرده ای. (منظور از وسیله یا مقام محمود مکان شفاعت در بهشت است که فقط یکی از بندگان را حاصل می شود که إن شاء الله رسول ما حضرت محمد صلی الله علیه و آله خواهد بود».

۵) بعد از نماز فریضه:

«اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ»^۳.

«خداوندا کمکم فرما بر ذکر و سپاس گفتن و بهترین عبادت. و بعد قرائت آیه الکرسی و معوذات».

۶) هنگام خروج از مسجد: اول پای چپ

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ»^۴.

«پروردگارا درود بفرست بر محمد صلی الله علیه و آله، پروردگارا بدرستی که من خواستار نیکی و احسان از تو هستم».

۷) هنگام داخل شدن خانه:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ الْمَوْلِجِ وَخَيْرَ الْمَخْرَجِ، بِاسْمِ اللَّهِ وَلَجْنَا، وَبِاسْمِ اللَّهِ

۱- مسلم.

۲- بخاری.

۳- ابوداود.

۴- مسلم.

خَرَجْنَا، وَعَلَى اللَّهِ رَبَّنَا تَوَكَّلْنَا». سپس بر اهل خانه سلام کند.^۱

«پروردگارا بدرستی که می‌خواهم از تو بهترین ورود و بهترین خروج، بنام خدا وارد شدیم بنام خدا خارج شدیم و برخداوند پروردگارمان توکل نمودیم».

۸) هنگام خوردن و آشامیدن:

اگر کسی خواست غذا بخورد اسم خدا را ببرد و اگر فراموش کرد که در اول آن ذکر کند پس بگوید «بِسْمِ اللَّهِ أَوَّلُهُ وَآخِرُهُ».^۲

۹) در انتهای خوردن و نوشیدن:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا الطَّعَامَ وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةٍ».^۳
«ستایش خداوندی را که با این غذا اطعام نمود و آنرا بدون قدرت و توانایی از خودم روزیم کرد».

۱۰) نماز توبه:

«هربنده‌ای که مرتکب گناهی شود و سپس وضوء نیکویی بگیرد و دو رکعت نماز بخواند و آمرزش بخواهد حقاً خداوند او را می‌بخشد».^۴

۱۱) هنگام عطسه:

اگر کسی عطسه زد بگوید: «الحمد لله» و برادر مسلمانانش به او بگوید «یرحمك الله» و او هم بگوید: «یهدیکم الله ویصلح بالکم».^۵

۱۲) هنگام دیدن شخص مبتلا به مرض:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ، وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلًا».^۱

۱- ابوداود.

۲- ترمذی.

۳- حاکم.

۴- احمد.

۵- بخاری.

«سپاس خداوندی که تندرستی بخشید مرا از آنچه که تو را بدان مبتلا نموده و بر بسیاری از مخلوقاتش برتریم داد».

(۱۳) در پایان هر مجلس: (نشست و درخواست)

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ».^۲

«پاک و منزّه هستی تو ای خداوند و تو را حمد گویم و شهادت میدهم که معبودی جز تو نیست و به تو استغفار و توبه می‌کنم».

(۱۴) کسی که ده مرتبه سوره اخلاص را بخواند خداوند برای او قصری در بهشت بنا می‌نهد.^۳

(۱۵) کسی که گفت: «سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ». درخت خرمایی در بهشت برای او کاشته می‌شود.^۴

(۱۶) هنگام خوابیدن:

«يَا سَمِيعُ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا اللَّهُمَّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ». ۳ مرتبه [بخاری].

«با نام تو خداوند می‌میرم و زنده می‌شوم خداوند نجات بده مرا از عذابت در روز بر انگیزختن بندگان. و بعد از آن آیه الكرسي و المعوذات را که شامل سوره اخلاص و فلق و ناس می‌شود بخواند».

(۱۷) هنگام بیدار شدن از خواب:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ».^۵

۱- ترمذی.

۲- ترمذی.

۳- احمد.

۴- ترمذی.

۵- بخاری.

«ستایش خداوندی که ما را بعد از مرگ زنده نمود و بازگشت بسوی اوست روز رستاخیز (زنده شدن مردگان)».

۱۸) هنگام ورود به توالت (اول پای چپ)

«بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخُبَائِثِ».

«بسم الله خداوندا همانا بتو پناه می‌برم از پلید و پلیدان (منظور از خبث اجنه و شیاطین مذکر و از خبائث مؤنث آنهاست)».

۱۹) هنگام خارج شدن از توالت: (اول پای راست)

«غُفْرَانُكَ»^۱.

«آمرزش می‌طلبم».

۲۰) قبل از وضو: «بِسْمِ اللَّهِ»

۲۱) بعد از وضو: «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ».

«شهادت می‌دهم که نیست هیچ معبود حقی جز خدای یگانه و شریکی برای او نیست و شهادت می‌دهم که محمد بنده و فرستاده اوست خداوندا مرا از جمله توبه کنندگان و پاکان قرار بده».

۲۳) هنگام لباس پوشیدن: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي هَذَا وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةَ».

«حمد خداوندی که مرا با این لباس پوشاند و آنرا بدون نیرو و قدرتی از خودم روزیم نمود».

۲۴) هنگام خروج از خانه: «بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ».

«بسم الله توکل بر خدا نمودم (کارهایم را به خدا وا گذاشتم) و هیچ نیرو و قدرتی نیست مگر نیرو و قدرت الله».

سبحانك اللهم وبحمدك أشهد أن لا إله إلا أنت أستغفرك وأتوب إليك